
PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 28/6/18

Yn bresennol: Y Cynghorydd R. Medwyn Hughes (Cadeirydd)
Y Cynghorydd John Brynmor Hughes (Is-Gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Aled Ll. Evans, Alwyn Gruffydd, Aled Wyn Jones, Berwyn Parry Jones, Charles Wyn Jones, Huw G. Wyn Jones, Dewi Wyn Roberts, Paul Rowlinson a Angela Russell.

Aelod Lleyg: Sharon Warnes

Erail a wahoddyd: Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Cyllid) a Edgar Owen (Aelod ex-officio).

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Ffion Madog Evans (Uwch Reolwr Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Geraint Owen (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol - ar gyfer Eitem 5 ar y rhaglen), Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor – ar gyfer Eitem 6 ar y rhaglen) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorydd John Pughe Roberts a Gethin Glyn Williams.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd y Cynghorydd Dewi Wyn Roberts fuddiant personol, yn eitem 5 ar y rhaglen - 'Amodau Gwaith Lleol' oherwydd bod ei wraig wedi derbyn y llythyr a bod y newidiadau yn effeithio arni yn ariannol.

Nid oedd yr aelod o'r farn ei fod yn fuddiant a oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Mai 2018, fel rhai cywir.

3. AMODAU GWAITH LLEOL

Nododd y Cadeirydd bod yr eitem gerbron y Pwyllgor mewn ymateb i gais a dderbyniwyd gan ddau aelod o'r Pwyllgor, y Cynghorwyr John Brynmor Hughes ac Angela Russell, i drafod y llythyr a anfonwyd at staff y Cyngor yn eu hysbysu o benderfyniad Cabinet y Cyngor ar 13 Mawrth 2018 i fabwysiadu addasiadau i amodau gwaith y Cyngor.

Cyflwynodd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol yr adroddiad, gan nodi yr anfonwyd llythyr i staff ar 26 Mawrth i'w hysbysu o benderfyniad y Cabinet, yn ei enw ef fel Pennaeth yr Adran efo cyfrifoldeb am weithredu'r penderfyniad. Eglurodd yr anfonwyd llythyr dilynol ar 3 Ebrill yn ymddiheuro i staff am dôn y llythyr a'r dewis o eiriau a ddefnyddiwyd. Nododd bod yr ymddiheuriad yn un diffuant a oedd angen ei wneud. Pwysleisiodd bod gwrs bwysig wedi ei ddysgu am yr angen i fod yn barchus.

Nododd y Cynghorydd Angela Russell ei diolch am onestrwydd y Pennaeth. Nododd ei bod yn poeni o ran effaith y llythyr ar forâl staff. Holodd a oedd y camgymeriad wedi ei wneud oherwydd effaith y toriadau gyda dim digon o staff i wneud y gwaith a'r pwysau arnynt. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, fel ag y bu iddo adrodd i gyfarfod herio perfformiad yr Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol, nad oedd am guddio tu ôl i ddiffyg capasiti a'i fod yn cydnabod bod camgymeriad wedi ei wneud. Pwysleisiodd na fyddai'n digwydd eto a bod camau mewn lle i sicrhau hynny.

Nododd y Cynghorydd John Brynmor Hughes ei fod yn bresennol yng nghyfarfod herio perfformiad yr Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol a'i fod yn derbyn eglurhad y Pennaeth a'r ffaith bod gwersi wedi eu dysgu a'r addewid na fyddai sefyllfa o'r fath yn codi eto.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod o ran pwy oedd wedi gweld y llythyr cyn ei anfon at staff, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol bod cyfreithiwr yn arbenigo yn y maes cyflogaeth, a oedd yn cynrychioli'r Swyddog Monitro, wedi edrych ar y llythyr i wirio ei fod yn ffeithiol gywir. Eglurodd bod tŷn y llythyr yn fater iddo ef fel Pennaeth.

Holodd aelod os oedd y Prif Weithredwr wedi gweld y llythyr. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol nad oedd y Prif Weithredwr wedi gweld y llythyr gan ei fod yn fater gweithredol.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod o ran faint o staff oedd wedi ymateb i'r llythyr, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol bod 50% wedi ymateb i'r llythyr. Eglurodd bod y llythyr ymddiheuriad a anfonwyd at staff yn nodi os nad oedd staff yn ymateb i'r llythyr, a'u bod yn bresennol yn y gwaith pan ddaw'r newidiadau i'r amodau gwaith i rym ar 1 Gorffennaf 2018, byddai eu presenoldeb yn cadarnhau eu bod yn derbyn y newidiadau.

Nododd aelod ei fod wedi derbyn copi o'r llythyr fel Clerc Llywodraethwyr ysgol er nad oedd yn y swydd ers 4 mlynedd. Holodd beth oedd effaith y llythyr ar forâl staff. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol ei fod wedi dod i'r amlwg bod cofnodion yr Adran Addysg o ran ysgolion angen eu diweddarau. Eglurodd nad oedd rhai ysgolion yn hysbysu'r Adran Addysg pan fo newid. Nododd bod cofnodion yr Adran wedi eu diweddarau ers anfon y llythyr. O ran morâl staff, yn anorfod roedd effaith, gyda chymysgedd o ymateb gan staff gyda rhai heb eu heffeithio a rhai wedi teimlo pryder diangen oherwydd y llythyr gwreiddiol.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod o ran y gefnogaeth ar gael i staff, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol bod llinell gymorth ar gael i staff lle gallent siarad efo Ymgynghorwyr Adnoddau Dynol i dderbyn sicrwydd o ran y sefyllfa a'i fod ef wedi siarad efo rhai unigolion ei hun.

Holodd aelod os oedd ymddiswyddiadau gan staff o ganlyniad i'r llythyr. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol nad oedd unrhyw unigolyn wedi ymddiswyddo oherwydd y llythyr.

Nododd y Cadeirydd ei ddiolch i'r Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol a'i fod yn gobeithio bod gwersi wedi eu dysgu. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth y gallai warantu nad oedd neb mwy siomedig nag ef bod hyn wedi digwydd.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

4. ARGYMHELLION A CHYNIGION GWELLA ADRODDIADAU ARCHWILIO ALLANOL

Gosododd Rheolwr Cefnogi Busnes y Cyngor y cyd-destun, gan nodi mai rôl y Pwyllgor oedd bodloni ei hun bod trefniadau a phrosesau ar waith er mwyn sicrhau bod cynigion gwella adroddiadau archwilio allanol yn cael eu gweithredu, ac ni ddylai'r Pwyllgor ail-gynnal ymchwiliad i faterion a oedd o fewn maes gwaith y pwyllgorau craffu eraill.

Cyfeiriodd at Atodiad 1 i'r adroddiad a oedd yn cynnwys rhestr gronolegol o'r arolygiadau a gynhaliwyd gan archwilwyr allanol rhwng 2012/13 a 2017/18 ynghyd â'u cynigion ar gyfer gwella, a'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor yn erbyn y cynigion hynny ers i'r Pwyllgor drafod y mater yn ei gyfarfod ar 30 Tachwedd 2017. Eglurodd mai sylwadau gan yr Adran berthnasol y nodir o dan y pennawd 'Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella', gyda barn annibynnol swyddogion o Uned Cefnogi Busnes y Cyngor yn cael ei nodi o dan y pennawd

'Casgliad'. Nododd mai mater i'r Pwyllgor oedd barnu os oeddent yn cytuno efo'r casgliad bod y gwaith o wireddu'r argymhelliad 'wedi'i gwblhau' neu yn parhau 'ar waith'.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y prif bwyntiau canlynol gan aelodau:

- Bod adroddiad 'Gwerthusiad Perfformiad Blynyddol yr Arolygaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) 2013/14' wedi ei gyflwyno gryn amser yn ôl. Pwy oedd yn cwblhau'r asesiadau iechyd ar gyfer plant oedd yn derbyn gofal ac oedd diffyg doctoriaid yn rheswm am y gostyngiad yn y ganran perfformiad ar gyfer cofrestru gyda Meddyg Teulu cyn pen 10 diwrnod?
- Bod y cynnydd o ran y cynigion gwella yn yr adroddiad a nodir uchod yn fater oedd angen sylw;
- Dylid gofyn i'r Pwyllgor Craffu Gofal ystyried craffu'r materion a amlygwyd gan adroddiadau 2013/14 a 2014/15 yr AGGCC, adroddiad 'Helpu Pobl i Fyw'n Annibynnol: A yw Cyngorau'n Gwneud Digon?', ynghyd ag adroddiad 'Arolygiad Cenedlaethol o ofal a chymorth i bobl sydd ag anabledau dysgu (Arolygiad ar y cyd gan AGGCC ac Arolygiaeth Gofal Iechyd), a'r gwaith a wnaed i ymateb i'r cynigion gwella;
- Dylid gofyn i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ystyried craffu'r materion a amlygwyd yn yr adroddiad 'Cyflawni â Llai – yr effaith ar wasanaethau iechyd yr amgylchedd a dinasyddion', a'r gwaith a wnaed i ymateb i'r cynigion gwella;
- Dylid derbyn cadarnhad o ran pa bwyllgor ddylai rhoi ystyriaeth i adroddiad 'Rheoli asedau [Tir ac Adeiladau]';
- O ran yr adroddiad 'Diogelwch Cymunedol yng Nghymru', os oedd y mater yng nghylch gorchwyl y Pwyllgor hwn, fe ddylai'r Pwyllgor dderbyn adroddiad ar y mater;
- Dylid derbyn eglurhad pam nad oedd 3 cynnig gwella o dan yr adroddiad 'Strategaeth Pobl' wedi eu cwblhau.

Holodd aelod os oedd amserlen o ran cwblhau'r gwaith i ymateb i'r cynigion gwella. Nododd Rheolwr Cefnogi Busnes y Cyngor y byddai ystyriaeth i amserlen o ran cwblhau'r gwaith i ymateb i'r argymhellion pan gyflwynir diweddariad i'r Pwyllgor mewn 6 mis.

Cymerodd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg y cyfle i ddiweddarau'r aelodau o ran y cynnydd yn erbyn yr argymhellion yng nghyswllt yr adroddiad 'Rheoli Risg - Asesiad sy'n seiliedig ar risg o drefniadau corfforaethol y Cyngor'. Cadarnhaodd y byddai adroddiad o ran trefniadau rheoli risg y Cyngor gerbron cyfarfod nesaf y Pwyllgor ar 19 Gorffennaf.

Cyfeiriodd y Pennaeth Cyllid at gynnig gwella 6 o dan adroddiad 'Trefniadau awdurdodau lleol i godi tâl am wasanaethau a chynhyrchu incwm' - "Gwella'r trefniadau ar gyfer rhagfynegi incwm o daliadau drwy gynllunio senarios a dadansoddiadau sensitifrydd", a oedd wedi ei nodi "ar waith". Nododd bod yr argymhelliad yn ddyhead ond nid oedd yn fater craidd, tra rhoddir blaenoriaeth i ganolbwyntio ar waith arbedion a gwaith ynghlwm â chyllideb y Cyngor. Awgrymodd y dylid ystyried nodi bod y gwaith ynghlwm â'r argymhelliad penodol yma i'w wneud pan fo'r adnoddau ar gael a'i dynnu o'r rhestr i'w gyflwyno eto i'r Pwyllgor hwn.

Nododd aelod gan nad oedd yr argymhelliad uchod yn flaenoriaeth fe ddylid nodi ei fod 'wedi'i gwblhau'.

Cafwyd trafodaeth o ran blaen graffu achosion busnes newidiadau i wasanaethau i ymateb i gynnig gwella o adroddiad 'Llywodraethu da wrth benderfynu ar newidiadau i wasanaethau'. Nododd aelod ei bryder o ran rôl aelodau cyffredin yn y broses ddemocrataidd gyda dyfodiad y drefn cabinet yn 2012. Ychwanegodd bod materion yn cael eu codi gan aelodau nad oedd yn derbyn ymateb. Nododd bod angen pont rhwng yr aelodau cyffredin a'r aelodau cabinet. Cyfeiriodd at gyfarfod diwethaf y Gweithgor Gwella Rheolaethau lle nad oedd yr Aelodau Cabinet perthnasol yn bresennol.

Nododd y Pennaeth Cyllid y cyflwynir adroddiad Cyllideb y Cyngor gerbron y Pwyllgor cyn i'r mater fynd gerbron y Cabinet a'r Cyngor Llawn. Roedd materion megis ail-fodelu'r

Gwasanaeth leuenctid a datblygiadau yng nghyswllt Cynllun Twf Gogledd Cymru wedi eu blaen graffu gan y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi. Eglurodd bod cyfyngiad o ran y nifer o faterion y gellir eu hystyried.

Nododd aelod y dylid gofyn i'r Fforwm Craffu ystyried y sefyllfa o ran blaen graffu achosion busnes newidiadau i wasanaethau.

PENDERFYNWYD:

- (i) derbyn yr adroddiad yn ddarostyngedig i nodi bod cynnig gwella 6 o dan adroddiad 'Trefniadau awdurdodau lleol i godi tâl am wasanaethau a chynhyrchu incwm' "wedi'i gwblhau";
- (ii) gofyn i'r Pwyllgor Craffu Gofal ystyried craffu'r materion a amlygwyd gan adroddiadau 2013/14 a 2014/15 yr AGGCC, adroddiad 'Helpu Pobl i Fyw'n Annibynnol: A yw Cynghorau'n Gwneud Digon?', ynghyd ag adroddiad 'Arolygiad Cenedlaethol o ofal a chymorth i bobl sydd ag anableddau dysgu (Arolygiad ar y cyd gan AGGCC ac Arolygiaeth Gofal Iechyd), a'r gwaith a wnaed i ymateb i'r cynigion gwella;
- (iii) gofyn i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ystyried craffu'r materion a amlygwyd yn yr adroddiad 'Cyflawni â Llai – yr effaith ar wasanaethau iechyd yr amgylchedd a dinasyddion', a'r gwaith a wnaed i ymateb i'r cynigion gwella;
- (iv) derbyn cadarnhad o ran pa bwyllgor ddylai rhoi ystyriaeth i adroddiad 'Rheoli asedau [Tir ac Adeiladau]';
- (v) bod y Pwyllgor yn derbyn adroddiad yng nghyswllt yr adroddiad 'Diogelwch Cymunedol yng Nghymru', os oedd y mater yng nghylch gorchwyl y Pwyllgor;
- (vi) derbyn eglurhad pam nad oedd 3 cynnig gwella o dan yr adroddiad 'Strategaeth Pobl' wedi eu cwblhau;
- (vii) gofyn i'r Fforwm Craffu ystyried y sefyllfa o ran blaen graffu achosion busnes newidiadau i wasanaethau.

5. CYFRIFON TERFYNOL 2017/18 – ALLDRO REFENIW

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Uwch Reolwr Cyllid, gosododd y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 22 Mai 2018. Nododd bod sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2017/18 yn cadarnhau y bu rheolaeth ariannol effeithiol gan yr Aelodau Cabinet perthnasol, penaethiaid adrannau a rheolwyr cyllidebau.

Tynnodd sylw at benderfyniad y Cabinet:

“1.1 Ystyried a nodi sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2017/18.

1.2 Cymeradwyo'r symiau i'w cario 'mlaen (y golofn "Gor/(Tan) Wariant Addasedig" o'r talfyriad yn Atodiad 1), sef –

ADRAN	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	(100)
Plant a Theuluoedd	100
Addysg	0
Economi a Chymuned	(35)
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	100
Amgylchedd (Rheoleiddio gynt)	(100)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(82)
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	(66)
Cyllid	(66)
Cefnogaeth Gorfforaethol	(67)

- 1.3 Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u egluro yn Atodiad 2) –
- Trosglwyddo £457k, cyfwerth â grant cefnogi gwasanaethau cymdeithasol dros y gaeaf i gronfa benodol er mwyn cefnogi hyblygrwydd a hwyluso trawsffurfio yn y maes Oedolion i'r dyfodol.
 - Cynaeafu (£37k) o'r tanwariant sef y swm uwchlaw (£100k) Oedolion, lechyd a Llesiant, i'w ddefnyddio i gynorthwyo'r adrannau sydd yn gorwario eleni.
 - Yr Adran Plant a Theuluoedd i dderbyn cymorth ariannol un-tro o £676k i leddfu rhan helaeth o orwariant 2017/18, gan ganiatáu iddynt symud ymlaen i wynebu her 2018/19.
 - Trosglwyddo £207k ei ddileu gorwariant yr Adran Addysg, tra bod polisiau a threfniadau cludiant yn cael eu hadolygu.
 - Yr Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol i dderbyn cymorth ariannol un-tro rhannol o £203k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario mlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2018/19.
 - Trosglwyddo £378k o danwariant 2017/18 yr Adran Amgylchedd i gronfa benodol, yn ymwneud â bysus a chost llwybrau, i'w ddefnyddio yn 2018/19.
 - Cynaeafu (£89k) o danwariant yr Adran Amgylchedd sef y swm uwchlaw (£100k), i'w ddefnyddio i gynorthwyo'r adrannau sydd yn gorwario eleni.
 - Cynaeafu (£894k) o'r tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol (ar Ostyngiad Treth Cyngor, bidiau a chyllidebau a ddychwelwyd gan adrannau ac ar benawdau eraill), a'i drosglwyddo i gynorthwyo'r adrannau sydd wedi gorwario yn 2017/18.
 - Trosglwyddo £66k o'r Gronfa Cynorthwyo'r Strategaeth Ariannol, sef y balans sydd angen, i gynorthwyo'r adrannau sydd yn gorwario.
- 1.4 Cymeradwyo'r trosglwyddiadau ariannol o gronfeydd penodol fel a amlinellir yn Atodiad 3 yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd, sef:
- Cynaeafu (£2.915m).
 - Neilltuo £2.749m ar gyfer Cynllun y Cyngor.
 - Neilltuo £166k ar gyfer materion gwastraff.”

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid bod y sefyllfa ariannol yn gyffredinol yn un derbyniol iawn. Eglurodd bod yr Aelodau Cabinet perthnasol wedi egluro'r rhesymau am y gorwariant yn yr Adran Plant a Theuluoedd a'r Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol yng nghyfarfod y Cabinet ar 22 Mai 2018. Cadarnhaodd y derbyniwyd sicrwydd yn y cyfarfod bod y gorwariant yn derbyn sylw.

Nododd y Pennaeth Cyllid bod y tanwariant yn yr Adran Addysg, Adran Amgylchedd ac Adran Oedolion, lechyd a Llesiant, oherwydd bod y Cyngor wedi derbyn arian grant gan Lywodraeth Cymru yn niwedd y flwyddyn ariannol. Cadarnhaodd bod yr arian grant wedi ei briodoli i ymrwymadau ym mlwyddyn ariannol 2018/19.

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid tra'n croesawu derbyn arian grant nid oedd yn ddelfrydol i'r Cyngor ei dderbyn yn y cyfnod cyn cau'r cyfrifon. Eglurodd y cymerir y cyfle i drafod efo Llywodraeth Cymru o ran blaen raglennu taliadau arian grant er mwyn i'r Cyngor allu blaen gynllunio.

Nododd aelod ei ddiolch am y gwaith gan ategu sylw'r Aelod Cabinet bod angen cysylltu efo Llywodraeth Cymru o ran yr angen i flaen raglennu taliadau grant oherwydd bod derbyn arian grant ar ddiwedd blwyddyn ariannol yn gwneud gwaith y swyddogion yn anodd.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol ymatebodd y swyddogion a'r Aelod Cabinet i ymholiadau'r aelodau fel a ganlyn:

- Rhoddwyd diweddariad yn rheolaidd i'r Pwyllgor o ran y sefyllfa gorwariant ar dacsis i gludo disgyblion i ysgolion. Roedd yr Adran Addysg wedi derbyn £207k i ddileu'r

gorwariant, tra bod polisïau a threfniadau cludiant yn cael eu hadolygu. Adroddir ar y sefyllfa yn yr adroddiad adolygiad cyllideb nesaf;

- O ran y rheswm am y gorwariant o dan y pennawd 'Gwasanaeth Darparu' yn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, nid oedd incwm pres cinio yn achos am y gorwariant. Roedd incwm cinio yn effeithio ar ysgolion uwchradd penodol a'r Adran Addysg yn y sector gynradd;
- O ran y golled incwm ar ffioedd parcio, cynyddwyd targed incwm ffioedd parcio 2017/18 yn fwy na'r hyn a gasglwyd yn 2017/18, er mwyn cyfrannu at arbedion yr Adran Amgylchedd. O ystyried yr incwm a gasglwyd o ran meysydd parcio o £1.795m roedd diffyg incwm o £50,000 yn ganran bach iawn;
- Yng nghyswllt gorwariant o ran Treth Cyngor o ganlyniad i Swyddfa'r Prisiwr Dosbarth ganiatáu i 282 eiddo drosglwyddo o'r rhestr Treth Cyngor i Drethi Annomestig, bod yr Ymchwiliad Craffu Tai Gwyliau a Threthi, swyddogion a'r Aelod Cabinet wedi rhybuddio bod risg byddai colledion o ran y premiwm treth ar ail gartrefi oherwydd nad oedd y ddeddfwriaeth yn hollol gadarn. Pan amcangyfrifwyd yr incwm posib nodwyd na fyddai'r Cyngor yn derbyn £5m oherwydd y premiwm ond yn realistig mai tua £2m byddai'r Cyngor yn ei dderbyn. Nid oedd y sefyllfa yn annisgwyl, ac nid oedd rheswm ar hyn o bryd i addasu'r amcangyfrif o'r lefel incwm y disgwylir ei dderbyn ym mlwyddyn ariannol 2018/19. Gwelwyd bod nifer y trosglwyddiadau i'r rhestr trethi annomestig yn 2017/18 dros 50% yn uwch na mewn blynyddoedd blaenorol, gydag effaith ôl-ddyddio rhai o'r ceisiadau i 2010/11. Roedd yr Aelod Cabinet Cyllid wedi ysgrifennu at Lywodraeth Cymru ynglŷn â'r mater yn y mis diwethaf;
- Bod y sefyllfa o ran y premiwm treth ar ail gartrefi yn cael ei fonitro gan yr Aelod Cabinet Cyllid yn rheolaidd, ac roedd ef o'r farn bod angen deddfwriaeth i fynnu hawl cynllunio er mwyn newid tŷ i fusnes ac fe nodwyd hyn yn y llythyr a anfonwyd at Lywodraeth Cymru. Derbyniwyd cadarnhad gan y Prisiwr Dosbarth nad oedd ganddynt yr adnoddau staffio i arolygu'r drefn. Cyflwynir adroddiad i gyfarfod y Cabinet yn yr Hydref ar y sefyllfa o ran premiwm treth ar ail gartrefi.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau.

6. RHAGLEN GYFALAF 2017/18 – ADOLYGIAD DIWEDD BLWYDDYN

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid yn rhoddi manylion ar adolygiad diwedd y flwyddyn o'r rhaglen gyfalaf.

Gosododd yr Uwch Reolwr Cyllid y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 22 Mai 2018. Nodwyd bod y Cyngor wedi llwyddo i wario dros £23m yn 2017/18 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £11m wedi'i ariannu trwy ddenu grantiau penodol. Cadarnhawyd y byddai £15.6m o gyllideb gwariant yn llithro o 2017/18, o'i gymharu â llithriad o £9.9m ar ddiwedd 2016/17. Ni achoswyd unrhyw golled ariannu grant i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro.

Holodd aelod os oedd rhaid i'r Cyngor wario'r derbyniadau grant ar gyfer adnewyddu ffyrdd a chludiant a dderbyniwyd yn chwarter olaf 2017/18 yn syth. Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cyllid bod cynghorau yn cael cario arian drosodd ac fe fyddai rhan fwyaf o'r arian yn cael ei wario yn 2018/19.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod, nododd y Pennaeth Cyllid bod tystiolaeth y derbynnir mwy o arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, os nad oedd Llywodraeth Cymru wedi gwario'r holl arian a glustnodwyd ar gyfer prosiectau penodol byddent yn trosglwyddo'r arian i'r cynghorau lleol.

Nododd yr Aelod Cabinet Cyllid ei ddiolch am y gwaith a llongyfarchodd adrannau'r Cyngor ar eu llwyddiant i ddenu grantiau er budd trigolion Gwynedd.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt rhaglen gyfalaf y Cyngor.

7. TROSOLWG ARBEDION 2017/18: ADRODDIAD CYNNYDD AR WIREDDU CYNLLUNIAU ARBEDION

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid a oedd yn adrodd ar sefyllfa ddiweddaraf gwireddu cynlluniau arbedion.

Gosododd yr Uwch Reolwr Cyllid y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 22 Mai 2018. Nododd bod 108 o 122 o gynlluniau arbedion 2017/18 wedi eu gwireddu'n llawn neu'n rhannol yn amserol. Cadarnhaodd yn nhermau ariannol bod 81% o'r arbedion wedi'u gwireddu.

Nododd bod y Cabinet ar 13 Chwefror 2018 wedi penderfynu cyfuno amryw o gynlluniau unigol yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant i ffrydiau gwaith oedd yn cyflawni arbedion o'r un cyllidebau. Rhagwelwyd y byddai hyn yn galluogi'r Adran yn ystod 2018/19 i wneud cynnydd sylweddol tuag at wireddu'r arbedion a oedd wedi llithro.

Adroddodd bod rhagolygon o wireddu cynlluniau arbedion 2018/19 yn gyffredinol addawol.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt y trosolwg arbedion.

8. DATGANIAD O GYFRIFON 2017/18

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Uwch Reolwr Cyllid. Tynnwyd sylw mai cyfrifon drafft heb eu harchwilio a gyflwynir yma er gwybodaeth, gyda'r fersiwn terfynol i'w gyflwyno er cymeradwyaeth y Pwyllgor yng nghyfarfod 27 Medi 2018. Adroddwyd bod linc i'r datganiad wedi ei anfon i holl aelodau'r Cyngor ar 20 Mehefin a bod y datganiad yn destun archwiliad gan gwmni Deloitte, archwilwyr allan y Cyngor a benodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, ers 18 Mehefin.

Manylodd yr Uwch Reolwr Cyllid ar gynnwys y Datganiad o Gyfrifon.

Cyfeiriodd yr Aelod Cabinet Cyllid at y Gronfa Trawsffurfio / Buddsoddi i Arbed gan nodi ei fod yn gronfa strategol ar gyfer cyflawni yn unol â Chynllun y Cyngor gydag oddeutu £5m wedi ei glustnodi eisoes. Eglurodd bod y Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol ar gyfer pontio gwariant cyn cyflawni rhai o'r cynlluniau arbedion.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod yng nghyswllt y Gronfa Trawsffurfio / Buddsoddi i Arbed, eglurodd y Pennaeth Cyllid bod yr arian ar gyfer blaenoriaethau'r Cyngor a nodwyd yng Nghynllun y Cyngor. Ymhelaethodd bod £50,000 wedi ei ddyrannu ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018-19 er mwyn gwireddu'r cynllun 'Cynyddu Budd Digwyddiadau Mawrion i Wynedd'. Eglurodd bod Adrannau'r Cyngor yn dod gerbron y Cabinet efo syniadau i gyflawni blaenoriaethau'r cynllun efo mwy o fanylder.

Nododd y Pennaeth Cyllid bod yr Uwch Reolwr Cyllid a'r tîm o gyfrifwyr wedi gwneud llawer o'r gwaith ar y Datganiad o Gyfrifon, a'i fod ef wedi gwirio'r Datganiad. Adroddodd y byddai Datganiad o Gyfrifon y Gronfa Bensiwn ar gyfer 2017/18 cyn archwiliad yn dod gerbron y Pwyllgor yn ei gyfarfod ar 19 Gorffennaf 2018.

Diolchodd yr Aelod Cabinet Cyllid i swyddogion yr Adran Gyllid am eu gwaith cywir a manwl gan nodi bod Swyddfa Archwilio Cymru yn canmol cyfrifon y Cyngor a'i fod yn obeithiol y

byddent yn gwneud eleni hefyd. Cymerodd y cyfle i ddiolch i swyddogion y Cyngor o ran eu hymateb i ofynion ariannol anodd.

Ategodd y Cadeirydd y sylwadau uchod gan ddiolch am y gwaith.

PENDERFYNWYD derbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) am 2017/18.

9. DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD 2017/18

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg.

Nodwyd bod y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu wedi ystyried yr Egwyddorion Craidd a'r Is-egwyddorion yn Fframwaith CIPFA / SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government 2016*, ac wedi llunio Cofrestr Risg Llywodraethu. Tynnwyd sylw bod y Gofrestr Risg Llywodraethu yn adnabod risgiau mewn 22 o feysydd llywodraethu gwahanol, gan nodi'r rheolaethau er mwyn lliniaru'r risgiau. Nodwyd bod camau gweithredu ar gyfer y meysydd oedd â blaenoriaeth uchel neu ganolog wedi eu nodi yn y datganiad.

Nododd aelod ei diolch am y gwaith. Cyfeiriodd at yr asesiad effaith o dan y pennawd 'Cyfreithlondeb', nododd er ei bod yn cydnabod bod y ddogfen ar lefel strategol uchel ei bod o'r farn bod yr asesiad yn eithaf cyfyng gan ganolbwyntio ar rôl y Swyddog Monitro a phenderfyniadau ffurfiol. Nododd bod nifer o faterion yn cael eu codi yng nghyfarfodydd y Pwyllgor o ran cydymffurfio a deddfau ar draws y Cyngor, er enghraifft, yn y meysydd lechyd a Diogelwch a Diogelu Plant ac Oedolion Bregus.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod, nododd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg y ceisir peidio dyblygu gwybodaeth o dan benawdau amrywiol. Eglurodd bod materion yn y meysydd lechyd a Diogelwch a Diogelu Plant ac Oedolion Bregus yn cael sylw o dan y pennawd 'Rheoli Risg'. Pwysleisiodd mai Datganiad Llywodraethu oedd gerbron a bod materion perfformiad yn cael eu cynnwys yn Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor.

Cyfeiriodd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg at y pennawd 'Rheolaeth Fewnol', gan nodi bod y ffin o ran rôl aelodau o ran craffu ac archwilio yn aneglur gyda'r angen i ddatblygu rhaglen hyfforddi er mwyn i'r aelodau dderbyn arweiniad. Nododd y byddai adroddiad ar y mater gerbron y Pwyllgor ar 19 Gorffennaf.

PENDERFYNWYD:

- (i) cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2017/18;**
- (ii) argymhell bod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn arwyddo'r datganiad.**

10. CYFRIFON TERFYNOL HARBYRAU GWYNEDD 2017/18

Cyflwynodd yr Uwch Reolwr Cyllid adroddiad yng nghyswllt cyfrifon terfynol Harbyrau Gwynedd am y flwyddyn 2017/18 yn unol â'r gofynion statudol o dan Ddeddf Harbyrau 1964. Nodwyd bod y cyfrifon yn cynnwys harbyrau Aberdyfi, Abermaw, Porthmadog a Pwllheli.

Nodwyd yr ystyrir Harbyrau Gwynedd, oherwydd trosiant is na £2.5m, i fod yn gorff llywodraeth leol lai o faint yn unol â'r diffiniad yn y Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018. Eglurwyd bod cwblhau ffurflen datganiadau cyfrifon a ddarparwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru yn cwrdd â'r gofynion statudol ac nid oedd rhaid cynhyrchu datganiadau ariannol statudol llawn.

Adroddwyd y byddai'r cyfrifon a'r ffurflen yn destun archwiliad buan gan Deloitte, archwilwyr allanol Cyngor Gwynedd a apwyntiwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, ac os byddai newidiadau, cyflwynir fersiwn diwygiedig i gyfarfod y Pwyllgor ar 27 Medi 2018.

PENDERFYNWYD:

- (i) derbyn a chymeradwyo'r wybodaeth yn yr atodiadau, sef -
 - Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw 2017/18 – Atodiad A; a
 - Ffurflen datganiadau cyfrifon 2017/18, ar gyfer archwiliad – Atodiad B.
- (ii) awdurdodi'r Cadeirydd i arwyddo'r ffurflen datganiadau cyfrifon 2017/18.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 12.20pm

CADEIRYDD